

บทที่ 6

ระบบสินค้าคงคลัง

สินค้าคงคลัง หรือสินค้าคงเหลือ (Inventory) เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับธุรกิจ เพราะจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนรายการหนึ่งซึ่งธุรกิจพึงมีไว้เพื่อให้การผลิตหรือการขาย สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น การมีสินค้าคงคลังมากเกินไปอาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจ ทั้งในเรื่องต้นทุนการเก็บรักษาที่สูง สินค้าเสื่อมสภาพหมดอายุ ล้าสมัย ถูกขโมย หรือสูญหาย นอกจากนี้ยังทำให้สูญเสียโอกาสในการนำเงินที่จมอยู่กับสินค้าคงคลังนี้ไปหาประโยชน์ในด้านอื่นๆ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าธุรกิจมีสินค้าคงคลังน้อยเกินไป ก็อาจประสบปัญหาสินค้าขาดแคลนไม่เพียงพอ (Stock out) สูญเสียโอกาสในการขายสินค้าให้แก่ลูกค้า เป็นการเปิดช่องให้แก่คู่แข่ง และก็ต้องสูญเสียลูกค้าไปในที่สุด นอกจากนี้ถ้าสิ่งที่ขาดแคลนนั้นเป็นวัตถุดิบที่สำคัญ การดำเนินงานทั้งการผลิตและการขายก็ต้องหยุดชะงัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจในอนาคตได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการในการจัดการสินค้าคงคลังของตนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่มาก หรือน้อยจนเกินไป เพราะการลงทุนในสินค้าคงคลังต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจได้

ความหมายของสินค้าคงคลัง

สินค้าคงคลัง หมายถึง หมายถึงวัสดุหรือสินค้าต่างๆ ที่เก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน อาจเป็นการดำเนินงานผลิต ดำเนินการขาย หรือดำเนินงานอื่นๆ สินค้าคงคลังแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **วัตถุดิบ (Raw Material)** คือสิ่งของหรือชิ้นส่วนที่ซื้อมาใช้ในการผลิต
2. **งานระหว่างทำ (Work-in-Process)** คือชิ้นงานที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตหรือรอคอยที่จะผลิตหรือรอคอยที่จะผลิตในขั้นตอนต่อไป โดยที่ยังผ่านกระบวนการผลิตไม่ครบทุกขั้นตอน
3. **วัสดุสิ้นเปลือง (Supplies)** คือวัสดุกิจการจัดหาเพื่อใช้ในการดำเนินงานมากกว่าที่จะใช้เพื่อการผลิตสินค้าโดยตรง
4. **สินค้าสำเร็จรูป (Finished Goods)** คือเป็นสินค้าที่มีส่วนประกอบและผลิตเสร็จครบบริบูรณ์ตามลักษณะและคุณสมบัติในสภาพพร้อมที่จะนำออกมาจำหน่ายได้

สินค้าคงคลังในกิจการขายปลีก (Retailer)และกิจการที่ทำการผลิตสินค้าเอง (Manufacturer)

สินค้าคงคลังของกิจการที่ประกอบธุรกิจการค้าอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของธุรกิจนั้น ๆ คือ

- **กิจการประเภทที่ขายสินค้า**

สินค้าคงคลังจะประกอบด้วยสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งกิจการซื้อมาเพื่อที่จะขายต่อไปในสถานที่ซื้อ บางครั้งกิจการที่ทำการค้าแบบขายปลีกก็ยังมีสินค้าคงคลังประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น ของใช้ประเภท กระจาดห่อของ กล่อง กระจาดแข็ง และเครื่องเขียน ตลอดจนเครื่องมือใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เป็นต้น

- **กิจการประเภทที่ผลิตสินค้า**

สินค้าคงคลังจะประกอบด้วยสิ่งของหลายชนิด วัตถุดิบ สินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต สินค้าที่ผลิตเสร็จแล้ว และวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในโรงงาน

วัตถุประสงค์ของการบริหารสินค้าคงคลัง(Purpose of Inventory Management)

- สามารถมีสินค้าคงคลังบริการลูกค้าในปริมาณที่เพียงพอ และทันต่อความต้องการของลูกค้าเสมอ เพื่อสร้างยอดขายและรักษาระดับของส่วนแบ่งตลาดไว้
- สามารถลดระดับการลงทุนในสินค้าคงคลังต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงด้วย

ประโยชน์ของสินค้าคงคลัง (Benefit of Inventory)

1. ตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ประมาณการไว้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งในและนอกฤดูกาล โดยธุรกิจต้องเก็บสินค้าคงคลังไว้ในคลังสินค้า
2. รักษาการผลิตให้มีอัตราคงที่สม่ำเสมอ เพื่อรักษาระดับการว่าจ้างแรงงาน การเดินเครื่องจักร ฯลฯ ให้สม่ำเสมอได้ โดยจะเก็บสินค้าที่ขายไม่หมดในช่วงขายไม่ดีไว้ขายตอนช่วงขายดีซึ่งช่วงนั้นอาจจะผลิตไม่ทันขาย
3. ทำให้ธุรกิจได้ส่วนลดปริมาณจากการจัดซื้อครั้งละมากๆ
4. ป้องกันการเปลี่ยนแปลงราคา และผลกระทบจากเงินเฟ้อเมื่อสินค้าในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้น
5. ป้องกันของขาดมือด้วยสินค้าเผื่อขาดมือ (Safety Stock) เมื่อเวลารอคอยล่าช้าหรือบังเอิญได้คำสั่งซื้อเพิ่มขึ้นกะทันหัน
6. ทำให้กระบวนการผลิตสามารถดำเนินการต่อเนื่องอย่างราบรื่น ไม่มีการหยุดชะงักเพราะของขาดมือจนเกิดความเสียหายแก่กระบวนการผลิตซึ่งจะทำให้คนงานว่างงาน เครื่องจักรถูกปิด ผลิตไม่ทันคำสั่งของลูกค้า

ต้นทุนของสินค้าคงคลัง (Inventory Costs)

1. **ต้นทุนการสั่งซื้อหรือติดตั้ง (Ordering or Setup Costs)** ต้นทุนการสั่งซื้อจะเกี่ยวข้องกับการจัดหาวัตถุดิบ และพัสดุจากภายนอกองค์การขณะที่ต้นทุนการติดตั้ง หรือดำเนินงาน จะเกี่ยวข้องกับการจัดการ และการดำเนินงานภายในระบบ เพื่อให้ระบบการผลิตดำเนินงาน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายที่เป็นเงิน และเวลา

2. **ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา (Inventory Carrying or Holding Costs)** จะมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ต้นทุนของเงิน (Capital Costs), ต้นทุนการจัดเก็บ (Storage Costs) และต้นทุนความเสี่ยง (Risk Costs)

3. **ค่าใช้จ่ายเนื่องจากสินค้าขาดแคลน (Shortage Cost or Stock out Cost)** เป็นวัสดุคงคลังที่ขาดมือ เมื่อเกิดความต้องการ ซึ่งจะทำให้ธุรกิจเสียจังหวะในการดำเนินงาน หรือโอกาสในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

4. **ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs)** เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยน (Trade-off) ระหว่างการตัดสินใจเลือกที่จะดำเนินการอย่างหนึ่ง กับทางเลือกอย่างอื่น

5. **ต้นทุนสินค้า (Cost of Goods)** ในการจัดเก็บเพื่อรอการสั่งซื้อและจัดส่ง

ระบบการควบคุมสินค้าคงคลัง (Inventory Control System)

ระบบการควบคุมสินค้าคงคลังที่มีอยู่ 3 วิธีคือ

1. ระบบสินค้าคงคลังอย่างต่อเนื่อง (Continuous Inventory System)

เป็นระบบสินค้าคงคลังที่มีวิธีการลงบัญชีทุกครั้งที่มีการรับและจ่ายของ ทำให้บัญชีคุมยอดแสดงยอดคงเหลือที่แท้จริงของสินค้าคงคลังอยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการควบคุมสินค้าคงคลังรายการที่สำคัญที่ปล่อยให้ขาดมือไม่ได้ แต่ระบบนี้เป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายด้านงานเอกสารค่อนข้างสูง และต้องใช้พนักงานจำนวนมากจึงดูแลการรับจ่ายได้ทั่วถึง ในปัจจุบันการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาประยุกต์ใช้กับงานสำนักงานและบัญชีสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยการใช้รหัสแท่ง (Bar Code) หรือรหัสสากลสำหรับผลิตภัณฑ์ (Universal Product Code หรือ UPC) ปัดบนสินค้าแล้วใช้เครื่องสแกนสัญญาณเลเซอร์อ่านรหัส (Laser Scan) ซึ่งวิธีนี้นอกจากจะมีความถูกต้อง แม่นยำ เทียบตรงแล้ว ยังสามารถใช้เป็นรากฐานข้อมูลของการบริหารสินค้าคงคลังในกรณีอื่น เช่น การบริหารห่วงโซ่ของสินค้า (Supply Chain Management) ได้อีกด้วย

ที่มา : <http://classified.sanook.com/item/6568435>

รูปที่ 6.1 แสดงรหัสแท่ง (Bar Code) สำหรับสินค้า

ข้อดีของระบบสินค้าคงคลังแบบต่อเนื่อง

- มีสินค้าคงคลังเพื่อขาดมือน้อยกว่า โดยจะเผื่อสินค้าไว้เฉพาะช่วงเวลารอคอยเท่านั้นแต่ระบบเมื่อสิ้นงวดต้องเผื่อสินค้าไว้ทั้งช่วงเวลารอคอย และเวลาระหว่างการสั่งซื้อแต่ละครั้ง.
- ใช้จำนวนการสั่งซื้อคงที่ซึ่งจะทำให้ได้ส่วนลดปริมาณได้ง่าย
- สามารถตรวจสินค้าคงคลังแต่ละตัวอย่างอิสระ และเจาะจงเข้มงวดเฉพาะรายการที่มีราคาแพงได้

2. ระบบสินค้าคงคลังเมื่อสิ้นงวด (Periodic Inventory System)

เป็นระบบสินค้าคงคลังที่มีวิธีการลงบัญชีเฉพาะในช่วงเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น เช่น ตรวจนับและลงบัญชีทุกปลายสัปดาห์หรือปลายเดือน เมื่อของถูกเบิกไปก็จะมีคำสั่งซื้อเข้ามาเติมให้เต็มระดับที่ตั้งไว้ ระบบนี้จะเหมาะสมกับสินค้าที่มีการสั่งซื้อ และเบิกใช้เป็นช่วงเวลาที่แน่นอน เช่น ร้านขายหนังสือของมหาวิทยาลัยจะมีการสำรวจยอดหนังสือเมื่อเปิดเทอมแล้วประมาณ 3 สัปดาห์ เพื่อดูว่าหนังสือในร้านและโกดังเหลือเท่าใดยอดหนังสือที่ต้องเตรียมสำหรับเทอมหน้าจะเท่ากับยอดคงเหลือบวกกับจำนวนนักศึกษาที่ต้องลงทะเบียนเรียนโดยประมาณ เป็นต้น

ข้อดีของระบบสินค้าคงคลังเมื่อสิ้นงวด

- ใช้เวลาน้อยกว่าและเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมน้อยกว่าระบบต่อเนื่อง
- เหมาะกับการสั่งซื้อจากผู้ขายรายเดียวกันหลายๆชนิด เพราะจะได้ลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเอกสาร ลดค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อ และสะดวกต่อการตรวจนับยิ่งขึ้น
- ค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลสินค้าคงคลังต่ำกว่า

3. ระบบการจำแนกสินค้าคงคลังเป็นหมวดเอบีซี (ABC)

ระบบนี้เป็นวิธีการจำแนกสินค้าคงคลังออกเป็นประเภทโดยพิจารณาปริมาณและมูลค่าของสินค้าคงคลังแต่ละรายการเป็นเกณฑ์ เพื่อลดภาระในการดูแล ตรวจนับ และควบคุมสินค้าคงคลังที่มีอยู่

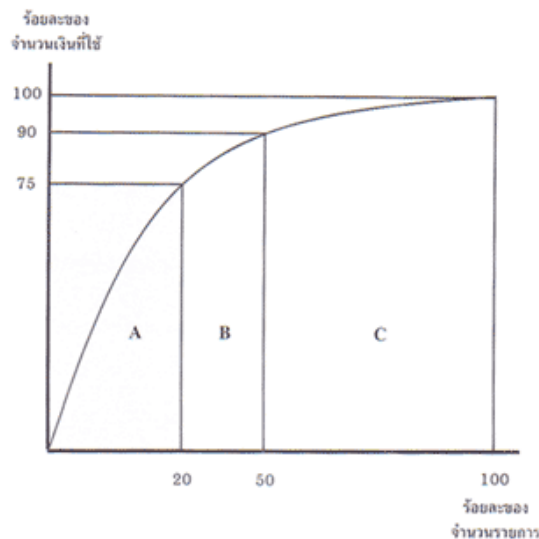
มากมายซึ่งถ้าควบคุมทุกรายการอย่างเข้มงวดเท่าเทียมกัน จะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากเกินไป เพราะในบรรดาสินค้าคงคลังทั้งหลายของแต่ละธุรกิจมักเป็นไปตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- รายการที่มีมูลค่าสูง (High-Value Items) คือสินค้าคงคลังร้อยละ 15 หรือ 20 ของรายการที่มีมูลค่ารวมถึง “ร้อยละ 75 ถึง 80 ของค่าใช้จ่ายวัสดุคงคลังใน 1 ปี

- รายการที่มีมูลค่าปานกลาง (Medium- Value Items) คือสินค้าคงคลังร้อยละ 30 ถึง 40 ของรายการ ที่มีมูลค่ารวม ประมาณร้อยละ 15 ของค่าวัสดุคงคลังใน 1 ปี

- รายการที่มีมูลค่าต่ำ (Low- Value Items) คือสินค้าคงคลังร้อยละ 40 ถึง 50 ของรายการที่มีมูลค่ารวม ประมาณร้อยละ 10 ถึง 15 ของค่าวัสดุคงคลังในรอบ 12 ปี

- การจำแนกสินค้าคงคลังเป็นหมวดเอบีซี จะทำให้การควบคุมสินค้าคงคลังแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ที่มา : ดร.ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ และคณะ, การบริหาร การดำเนินงาน และการผลิต, 2545: 22.

รูปที่ 6.2: การจัดการสินค้าคงคลังแบบ ABC

A - ควบคุมอย่างเข้มมาก ด้วยการลงบัญชีอยู่บ่อยๆ (เช่น ทุกสัปดาห์) การควบคุมจึงควรใช้ระบบสินค้าคงคลังอย่างต่อเนื่องและต้องเก็บของไว้ในที่ปลอดภัย ในด้านการจัดซื้อก็ควรหาผู้ขายไว้หลายราย เพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนสินค้าและสามารถเจรจาต่อรองราคาได้

B - ควบคุมอย่างเข้มงวดปานกลาง ด้วยการมีบัญชีคุมยอดบันทึกเสมอเช่นเดียวกับ A ควรมีการเบิกจ่ายอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการสูญหาย การตรวจนับจำนวนจริงก็ทำเช่นเดียวกับ A แต่ความถี่น้อยกว่า (เช่น ทุกสิ้นเดือน) และการควบคุม B จึงควรใช้ระบบสินค้าคงคลังอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับ A

C- ไม่มีการจดบันทึกหรือมีก็เพียงเล็กน้อย สินค้าคงคลังประเภทนี้จะวางให้หยิบใช้ได้ตามสะดวก เนื่องจากเป็นของราคาถูกและมีปริมาณมาก ถ้าทำการควบคุมอย่างเข้มงวด จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากเกินไปคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้ป้องกันไม่ให้ของสูญหาย การตรวจนับ C จะใช้ระบบสินค้าคงคลังแบบสิ้นงวดคือ วั่นระยะจะมาตรวจนับดูว่าพร่องไปเท่าใดแล้วก็ซื้อมาเติม หรืออาจใช้ระบบสองกล่อง (Two-bin System)

ซึ่งมีกล่องวัสดุอยู่ 2 กล่อง เป็นการเผื่อสำรองไว้ พอใช้ของในกล่องแรกหมดก็นำเอากล่องสำรองมาใช้แล้ว
รับซื้อของเดิมใส่กล่องแรกที่หมดไว้เป็นกล่องสำรองแทน ซึ่งจะทำให้ไม่มีการขาดมือเกิดขึ้น

การสั่งสินค้าคงคลัง

ในการสั่งสินค้าคงคลังเข้ามาในโรงงาน เพื่อทำการผลิตหรือสั่งสินค้าเพื่อเข้ามาจำหน่าย
นั้น ผู้บริหารโรงงาน หรือผู้สั่งจะต้องตั้งคำถามให้ตัวเองว่าจะสั่งจำนวนเท่าใด จึงจะเหมาะสมต้นทุนการ
สั่งอยู่ในระดับต่ำสุด เพราะถ้าสั่งมากจะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น สถานที่เก็บ ดอกเบี้ย ค่า
ดูแลรักษา เงินจม (Sleeping capital) ในรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ฉะนั้นการสั่งสินค้าคงคลังเข้ามา
นั้น จึงต้องวิเคราะห์ต้นทุนให้ต่ำ วิธีการสั่งสินค้าคงคลังให้ต้นทุนต่ำ และถ้าผลิตจะต้องผลิตให้มีความ
เหมาะสม ดังนี้

1. การหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสม (Economic Order Quantity : EOQ)
2. การหาปริมาณการสั่งซื้อที่เหมาะสมในกรณีลดราคา (Quantity Discounts)
3. การหาปริมาณการผลิตที่เหมาะสม (Appropriate production Quantity)

การหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสม (Economic Order Quantity : EOQ)

EOQ เป็นแบบจำลองที่นำมาใช้เพื่อหาปริมาณสั่งซื้อที่เหมาะสม คือ ต้นทุนการสั่งซื้อ ต้นทุน
การจัดเก็บรักษา ต้นทุนสินค้าขาดมือ ให้อยู่ในระดับต่ำ โดยมากจะคิดเป็นต่อหนึ่งปี ในการคำนวณหา
ค่า EOQ ใช้เพื่อหาจำนวนการสั่งซื้อทั้งหลาย อยู่ในระดับต่ำสุด โดยมากคิดเป็นต่อปี โดยกำหนดให้

A = ปริมาณการใช้ทั้งปีเป็นหน่วยนับ

S = ต้นทุนการสั่งเป็นจำนวนเงิน

i = ต้นทุนการจัดเก็บทั้งปี

c = ต้นทุนต่อหน่วย

สูตรในการคำนวณปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด

$$EOQ = \sqrt{\frac{2AS}{ic}}$$

ตัวอย่างการคำนวณ กำหนดให้

- ปริมาณการใช้ทั้งปีเท่ากับ 1,000 หน่วย
- ต้นทุนการสั่งเท่ากับ 20 บาทต่อ 1 ใบสั่ง
- ต้นทุนการจัดเก็บทั้งปีเท่ากับ 0.2
- ต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 5 บาท

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \times 1,000 \times 20}{0.2 \times 5}} = 200$$

จุดในการสั่งซื้อสินค้าที่เหมาะสม (The Economic Reorder point)

จุดในการสั่งซื้อสินค้าใหม่เมื่อสินค้าคงคลังเหลืออยู่ในระดับหนึ่ง ผู้บริหารจะต้องตัดสินใจซื้อ
สินค้าเข้ามาในคลังสินค้า เพื่อให้มีสินค้าเพียงพอกับความต้องการใช้ ในการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาใหม่
ผู้บริหารก็จะมีคำถามว่า จะสั่งซื้อสินค้าคงเหลือเท่าไร จึงจะถึงจุดในการสั่งซื้อ
ใหม่ (Reorder Point : ROP) และเมื่อสั่งซื้อสินค้าใหม่จะได้รับเมื่อไหร่ ซึ่งเวลาตั้งแต่สั่งซื้อจนได้รับ
สินค้าเรียกว่า เวลารอคอย (Lead time : LT)

การหาปริมาณการผลิตที่เหมาะสม (Appropriate production Quantity)

การผลิตสินค้าที่ผลิตได้และและใช้หรือจำหน่ายสินค้าไปในจำนวนเท่าที่ผลิตได้ (ผลิตได้ = ใช้
สินค้าไป) ลักษณะเช่นนี้ ก็จะไม่มีการสต็อกหรือไม่มีสินค้าคงคลังอยู่ในโรงงาน แต่ในทางปฏิบัติจะ
ไม่เกิดลักษณะเช่นนี้ได้ โดยมากจะผลิตสินค้าได้มากกว่าที่ใช้หรือจำหน่ายไป (ผลิตได้ > จำหน่าย
ไป) จึงทำให้เกิดสินค้าคงคลังขึ้นได้ เช่น โรงงานแห่งหนึ่งสามารถผลิตปูนซีเมนต์ได้ 50 ตัน/วัน และ
จำหน่ายหรือใช้ไปวันละ 40 ตัน จะเหลือปูนซีเมนต์เท่ากับ $50 - 40 = 10$ ตันต่อวัน และในทางปฏิบัติ
โรงงานก็ต้องผลิตสินค้าทุกวัน ก็จะมีสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โรงงานก็จะหาคลังสินค้าเพิ่มขึ้นอีก
เหมือนกัน ถ้าเป็นโรงงานขนาดเล็กก็อาจจะใช้วิธีการหยุดผลิตเมื่อสินค้าคงคลังอยู่ในระดับสูง และจะทำ
การผลิตใหม่เมื่อสินค้าลดลงในกรณีที่โรงงานผลิตสินค้าเอง ก็จะไม่ค่อยง่ายในการสั่งซื้อแต่จะมี
ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่องจักรแต่ละครั้ง ซึ่งก็จะมีลักษณะคล้ายกันกับค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อ เมื่อมี
การผลิตจำนวนมากจำนวนครั้งที่ผลิตจะน้อยลง ทางตรงข้ามถ้าผลิตจำนวนน้อย จำนวนครั้งที่ผลิตจะมาก
ขึ้น การคำนวณหาปริมาณการผลิตที่เหมาะสมจะทำให้การผลิตแต่ละครั้งไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป

ปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลัง

การพิจารณาถึงปริมาณของสินค้าคงคลังในระดับที่ถูกต้องนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยาก จึงจำเป็น
สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องทราบถึงสิ่งที่สามารถนำมาช่วยในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังใน
ระดับที่เหมาะสม อันได้แก่

1. จุดมุ่งหมายหลักในการมีสินค้าคงคลัง โดยปกติแล้วสินค้าคงคลังมีไว้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจ
เป็นไปอย่างราบรื่น ไม่สะดุดหรือหยุดชะงัก แต่บางครั้งธุรกิจอาจมีจุดมุ่งหมายอื่น เช่นถ้าคาดการณ์ว่า
ราคาสินค้ามีแนวโน้มจะสูงขึ้นในอนาคต ก็อาจเก็งกำไรโดยเลือกเก็บสินค้าคงคลังในปัจจุบัน เพื่อขายใน
ราคาที่สูงขึ้นในอนาคต ปริมาณของสินค้าคงคลังจึงมีจำนวนมาก หรือบางครั้งได้รับข้อเสนอส่วนลดเงินสด
จาก Supplier โดยต้องสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากๆ ในกรณีนี้ต้องเปรียบเทียบถึงผลดีจากส่วนลดเงินสดที่
ได้รับ และผลเสียจากค่าใช้จ่ายการบริหารสินค้าคงคลังที่เพิ่มขึ้น

2. ยอดขายในอดีตของธุรกิจ โดยผู้ประกอบการสามารถนำยอดขายที่เกิดขึ้นในอดีตของตนมา พยากรณ์ยอดขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้การกำหนดปริมาณสินค้าคงคลังของธุรกิจจะแปรผัน โดยตรงกับยอดขายที่พยากรณ์ได้นั้นเอง ถ้าขายมาก ก็อาจต้องมีปริมาณสินค้าคงคลังในระดับ ค่อนข้างมาก เพื่อรองรับการขายที่พยากรณ์ไว้นั้น แต่ถ้าเป็นธุรกิจที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ยังไม่มียอดขายในอดีต ก็ สามารถกำหนดระดับของสินค้าคงคลัง ได้จากการประมาณการยอดขายของตน

3. การขายตามฤดูกาล (Seasonal Selling) ถ้าเป็นธุรกิจที่มีการซื้อขายตามฤดูกาล เช่นธุรกิจ ขายร่ม ซึ่งถ้าเข้าสู่ช่วงฤดูฝน ยอดขายก็อาจมากกว่าปกติ ดังนั้นระดับของปริมาณสินค้าคงคลังในในช่วง ฤดูฝนก็จะมากขึ้นตามปริมาณของยอดขายที่เพิ่มขึ้น หลังจากนั้นยอดขายก็จะลดลงมาสู่ระดับปกติ ซึ่ง ระดับของปริมาณสินค้าคงคลังก็จะลดลงตาม

4. คุณสมบัติของสินค้า อันได้แก่ วงจรชีวิต ความคงทน ขนาด รูปลักษณ์ เป็นต้น ถ้าเป็นธุรกิจที่ ขายผักหรือผลไม้ ซึ่งมีวงจรชีวิตน้อย การที่ธุรกิจจะมีปริมาณสินค้าคงคลังมากก็คงไม่ใช่สิ่งที่ดีแน่นอน เนื่องจากถ้าขายไม่หมด ผักหรือผลไม้ก็น่าจะเน่าเสียหายได้ในเวลาค่อนข้างเร็ว นอกจากนี้สินค้าบาง ชนิดแม้ว่าจะเก็บได้นาน อาจเสื่อมสภาพ หดอายุ หรือเสียหายได้ ธุรกิจก็อาจต้องมีสินค้าเผื่อปลอดภัย (Safety Stock) เพื่อรองรับไม่ให้เกิดการขายสะดุดลงได้

5. การแบ่งประเภทของสินค้า ในบางครั้งธุรกิจอาจมีการผลิตสินค้าหลายชนิดสำหรับขาย บางอย่างอาจขายได้มาก บางอย่างอาจขายได้ค่อนข้างน้อย ก็อาจแบ่งประเภทตามปริมาณการขาย ออกเป็น สินค้าประเภทที่มีความสำคัญมาก ซึ่งสามารถขายได้เป็นจำนวนมาก และสินค้าที่มีความสำคัญ น้อย เพราะขายได้น้อย ซึ่งกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังตามความสำคัญของสินค้าแต่ละประเภท เช่น สินค้าที่มีความสำคัญมาก ขายได้มาก ก็ควรมีปริมาณของสินค้าคงคลังมาก สินค้าที่มีความสำคัญน้อย ขายได้น้อย ก็ควรมีปริมาณของสินค้าคงคลังน้อย เป็นต้น

6. ความนิยมในตัวสินค้า ถ้าธุรกิจมีสินค้าประเภทล้ำสมัยไม่เป็นที่นิยม ปริมาณสินค้าคงเหลือของ สินค้าชนิดนี้ก็ควรจะมีปริมาณน้อยกว่าสินค้าประเภทอื่นในสายการผลิตของธุรกิจนั้น นอกจากนี้ความ นิยมของลูกค้ายังเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยที่ธุรกิจไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นสำหรับกรณีที่ธุรกิจมี สินค้าที่เป็นที่นิยม ติดตลาด และมีแนวโน้มว่าจะขายได้เพิ่มขึ้น ธุรกิจจึงควรต้องพิจารณาถึงการมีสินค้า เผื่อปลอดภัยในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังของตนด้วย เพื่อป้องกันการขาดแคลนสินค้าซึ่งจะ นำมาซึ่งการสูญเสียลูกค้าในที่สุดนั่นเอง

7. ความไม่แน่นอนในการจัดส่งสินค้าของ Suppliers ในบางครั้งธุรกิจอาจต้องสั่งซื้อวัตถุดิบจาก Suppliers ซึ่งโดยปกติจะมีระยะเวลาการสั่งซื้อสินค้า (Lead Time) ที่ค่อนข้างแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาการ จัดส่งวัตถุดิบจริงอาจมีความล่าช้าเกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากเหตุการณ์ไม่คาดฝันต่างๆ ที่ไม่สามารถควบคุม ได้ เช่น เกิดอุบัติเหตุรถขนส่งชนกันขึ้น ดังนั้นในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลัง ผู้ประกอบการก็ควร

จะต้องมีสินค้าเพื่อปลอดภัยเก็บไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ธุรกิจหยุดชะงัก และสูญเสียโอกาสในการขาย อันอาจเกิดจากความไม่แน่นอนของการจัดส่งสินค้านี้

8. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารสินค้าคงคลัง โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการดำเนินรายการทางการค้ากับลูกค้า ทั้งนี้เพราะหากการสื่อสารผิดพลาด ธุรกิจก็จะเสียโอกาสในการขายสินค้าให้แก่ลูกค้า อันเนื่องมาจากขายสินค้าผิดประเภท ขายสินค้าไม่ตรงตามปริมาณที่ลูกค้าต้องการ หรืออาจไม่มีสินค้าสำหรับขาย นอกจากนี้หากการตอบสนองต่อคำสั่งซื้อจากลูกค้าล่าช้า ก็จะทำให้คาดการณ์ปริมาณสินค้าคงคลังเพื่อรองรับการขายได้ยากขึ้น ดังนั้นยิ่งธุรกิจสามารถพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการสื่อสาร และการดำเนินรายการทางการค้ากับลูกค้าได้ดีเท่าไร การคาดการณ์ปริมาณสินค้าคงคลังก็จะง่ายขึ้นเท่านั้น

9. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ อันได้แก่ กฎหมาย ข้อกำหนด และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดทั้งโอกาส หรืออุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ และส่งผลโดยตรงต่อปริมาณสินค้าคงคลังของธุรกิจแต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจที่ขึ้นกับนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ

10. ต้นทุนของสินค้าคงคลัง (Inventory Cost) ทั้งนี้ในการกำหนดปริมาณของสินค้าคงคลังของธุรกิจนั้นต้องคำนึงถึงต้นทุนต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย โดยจุดมุ่งหมายหลักก็คือ ต้องมีปริมาณของสินค้าคงคลังที่เหมาะสมและมีต้นทุนในการบริหารต่ำที่สุด

ตรวจนับสินค้า

- เมื่อมีการตรวจนับสินค้าเป็นครั้งคราว
- เมื่อจำนวนสินค้าที่ตรวจนับได้ไม่ตรงกับยอดในบัตรสินค้า พนักงานบันทึกบัตรสินค้าก็จะ บันทึกรายการปรับปรุงเพื่อให้เป็นจำนวนที่ถูกต้องในบัตรสินค้า

วัตถุประสงค์ของการประยุกต์คอมพิวเตอร์กับงานสินค้าคงคลัง

การประยุกต์คอมพิวเตอร์กับงานสินค้าคงคลังควรจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ข้างต้นและความพยายามให้ได้รับประโยชน์อีก 6 ประการ คือ

1. พยายามให้การตรวจนับสินค้าสะดวกและรวดเร็ว สามารถตรวจสอบจำนวนที่เก็บไว้กับจำนวนที่ปรากฏยอดในระบบคอมพิวเตอร์ได้
2. ลดจำนวนการขาดแคลนสินค้า หรือสินค้าค้าสูญหายไปจากคลังเก็บสินค้า
3. จัดการราคาและต้นทุนสินค้าได้ง่าย
4. ปรับระบบการเบิกจ่ายให้ง่ายขึ้นได้ เพราะมีการปรับปรุงเนื้อที่และตำแหน่งที่เก็บให้ค้นหาและหยิบมาเบิกจ่ายให้ง่าย

5. ฝ่ายบริหารสามารถพิจารณาแนวโน้มด้านการขายของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ง่ายเพื่อจะได้วางแผนการขายและการผลิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป

6. กำหนดแหล่งผู้ผลิตและผู้จัดส่งสินค้าที่น่าเชื่อถือได้ง่ายขึ้น และสามารถควบคุมการส่งสินค้าได้ดีขึ้น

การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ นอกจากจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบปริมาณและจำนวนสินค้าที่เก็บไว้ได้อย่างรวดเร็ว ยังช่วยในการศึกษาความเคลื่อนไหวของสินค้าแต่ละรายการหรือแต่ละประเภทได้โดยง่าย ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่สมรรถนะในการดำเนินธุรกิจโดยรวมของหน่วยงานและบริษัทได้

ข้อมูลของระบบสินค้าคงคลัง

ข้อมูลสินค้าคงคลังมี 2 รูปแบบ คือ

◦ **ข้อมูลที่ถาวร** มีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราว เช่น เวลารอคอย กลุ่มของสินค้า แหล่งที่มาของสินค้า อายุของสินค้า การควบคุมเป็นจำนวน การใช้สินค้าทดแทนกัน ผู้จัดหาและสัดส่วนของผู้จัดหา หน่วยนับของสินค้า

◦ **ข้อมูลที่ผันแปร** เป็นข้อมูลที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น จำนวนที่สั่ง วันที่สั่ง และวันที่ต้องการ จำนวนที่จ่าย วันที่พื้นที่เก็บ และหมายเลขใบสั่งผลิตหรือใบส่งมอบสินค้า ยอดคงเหลือจริงของสินค้า ยอดคงเหลือที่หักจากการจอง

รายงานที่ผลิตได้จากระบบสินค้าคงคลัง

- รายงานสินค้าวัตถุดิบคงเหลือ
- รายงานสินค้าที่ถึงจุดสั่งซื้อ (Re- Order Point)
- รายงานการเคลื่อนไหวของสินค้าในสต็อก
- รายงานสินค้าที่ไม่เคลื่อนไหวเลยในรอบหกเดือน
- รายงานสินค้าใกล้หมดอายุ
- ฯลฯ

ผลกระทบของการที่มีการบันทึกข้อมูลสินค้าคงคลังที่ไม่ถูกต้อง

- 1) ความสูญเสียโอกาสทางการขาย
- 2) เกิดความขาดแคลนวัสดุที่ใช้ในการผลิต
- 3) เกิดสภาพที่มีวัสดุเกินความจำเป็น
- 4) ตารางการผลิตผิดพลาด
- 5) ผลผลิตที่ตกต่ำ

- 6) การส่งมอบที่ล่าช้า
- 7) เกิดการเร่งรีบผลิตหรือสั่งซื้อเกินปกติ
- 8) เกิดต้นทุนในการสั่งซื้อหรือส่งมอบมากกว่าปกติ
- 9) มีจำนวนสินค้าคงคลังอยู่ในระดับที่สูง
- 10) มีจำนวนสินค้าที่ใช้ไม่ได้ในระดับที่สูง